

STARI STARŠI

Pot do vnukov vodi prek staršev

Danica Vidmar s svojimi tremi vnučki

Ključ do dobrih odnosov je osebni razvoj tako staršev kot starih staršev.

BESEDILO: HELENA PRIMIC // FOTOGRAFIJE: STUDIO MAJHENIČ, SHUTTERSTOCK

Potihoma ali na glas večina staršev hrepeni po tem, da bi se otroci dobro razumeli s svojimi babicami in dedki. Še posebej tisti, ki smo bili sami kot otroci tako rekoč brez 'prave' babice in dedka, ki bi nas stisnila v topel objem, nam povedala zgodbo iz daljne preteklosti in nam zaupala kakšno lumparijo staršev, ko so bili še majhni otroci. Toda včasih se zdi, da takšne babice in dedki živijo le v reklamah in redkih družinah okrog nas. Zakaj se starši in stari starši prerekajo okrog vzgoje vnukov in kaj doživljajo otroci, ko se njihovi starši in stari starši ne marajo, smo povprašali Danico Vidmar, Familylabovo sodelavko in babico treh vnukov, ki si je pri 60 letih izpolnila veliko mladostno željo – obiskuje balet za odrasle. Ja, tudi od babic se lahko ne le vnuki, temveč tudi starši marsikaj naučimo, če jim le znamo prisluhni. Toda kaj, če se z njimi ne strinjamo, zlasti ko gre za njihove vnuke, ki so najprej naši otroci?

»Razlikovati je treba med nestrinjanjem in vmešavanjem v vzgojo vnukov. Velika

razlika je namreč, ali želita babica in dedek le vplivati na vzgojo vnukov ali sta trdno prepričana, da imata le onadva prav. Stari starši imamo vso pravico do drugačnega mnenja glede vzgoje vnukov, ki ga lahko svojim odraslim otrokom tudi razkrijemo in razložimo. Toda hkrati se moramo zavdati, da so starši tisti, ki so odgovorni za oblikovanje koncepta vzgoje svojih otrok in naših vnukov. Če nestrinjanje starih staršev ne naleti na pozitiven sprejem pri starših, je trmasto vztrajanje pri izražanju nestrinjanja popolnoma neprimerno in škodljivo za vse vpletene – tako odrasle kot otroke, ki se bodo prej kot slej čutili krive za konflikte med njihovimi starši in stari starši,« je pojasnila Vidmarjeva, ki poudarja, da čas, ki ga stari starši preživijo s svojimi vnuki, ni samoumevna pravica, temveč privilegij, do katerega vodi pot prek staršev.

Toda ali to pomeni, da se morajo babice in dedki v odnosu do vnukov preleviti v njihove starše, da ne bodo rušili starševskega koncepta vzgoje? »Starši nimajo pravice

določati, kako naj se stari starši vedejo v lastnih domovih ali kje drugje, ko so sami z vnuki. To pa seveda ne pomeni, da imajo stari starši dovoljenje, da nalašč 'kršijo' vsa pravila, na katera so vnuki navajeni doma. Če na primer stari starši vztrajajo, da majhna količina sladkarij ni nezdrava in z njimi vnukom izražajo ljubezen (ter z njimi ne nasprotujejo staršem ali si kupujejo priljubljene pri vnukih), starši pa sladkarij vztrajno ne dovolijo, imamo dva pola, ki svojo odgovornost več kot očitno vidita različno. Prepričana sem, da je tudi v takšnih primerih možno najti neki sprejemljiv kompromis – da si vnuki po uživanju sladkarij umijejo zobe, da starši določijo, koliko in katere sladkarije so pri babici in dedku dovoljene ter podobno. Če so sladkarije postale večna tema konfliktov med starši in stari starši, prava težava ni v sladkarijah, temveč v odnosu med odraslimi (zamere, odtujenost ...),« opozarja sogovornica, ki dodaja, da imajo babice in dedki poleg sladkarij na voljo še veliko drugih stvari ter dejavnosti, s katerimi lahko svoje vnuke razvajajo.

Če se starši in stari starši nenehno prerekajo, kratko potegnajo vnuki.

otroci so odrasli z nami, kakršni smo takrat pač bili, in v razmerah, kakršne so takrat pač bile. To dejstvo je treba sprejeti brez obžalovanja, slabe vesti in (samo)obsojanja. Za stare starše je preseganje lastnega starševstva lahko zelo boleč proces. A dokler smo živi, ni prepozno za izboljšanje stikov z odraslimi otroki, kar bo gotovo izboljšalo tudi stike z vnuki.

Kaj pa če imata babica in dedek težave pri navezovanju stikov z vnuki? »Zaradi stare vzgoje, ki so je bili deležni stari starši,« ko se je vedelo, kaj otroci smejo in česa ne ter kakšen je lepo vzgojen otrok«, je takih primerov mnogo več, kot si mislimo. Pomoč in razumevanje staršev sta zato zelo dobrodošla, čeprav se je treba zavedati, da so bili starši najverjetneje tudi deležni te težave z bližino in zato pomoč ni enostaven korak,« je prepričana sogovornica, ki staršem – če si želijo bližine starih staršev – svetuje, da za začetek stare starše povabijo na skupen izlet ali ogled otroške gledališke predstave, se skupaj odpravijo v čajnico ali park, kjer so starši tisti, ki vodijo dogajanje, stari starši pa dobijo priložnost, da se brez prevzema odgovornosti za prav in narobe približajo svetu vnukov in so v njem na svoj način udeleženi. »Sčasoma se tako okrepi vez med stari starši in vnuki. Kadar starši pustijo vnuke same pri babici in dedku, naj ju prej (v odsotnosti otrok!) 'opremijo' s predlogi glede prehrane, igre in aktivnosti,« svetuje Vidmarjeva in zaključuje: »Stari starši vnukom dajejo dodatno dimenzijo družinske varnosti in stabilnosti, tudi če na zavestni ravni ta dimenzija morda ni prisotna. Ravno zaradi tega občutka varnosti se tudi starejši vnuki velikokrat lažje zatečejo po varnost in moder nasvet k stari staršem kot staršem. Stari starši pa so tudi pomembna povezava z zgodovino, ne le družinsko – so dragocen vir informacij o tem, kako je bilo nekoč, kar vnuke dostikrat zelo zanima.«

Stari starši so zakladnica preteklosti.

Neizpeljana separacija

Velikokrat pa se konflikti med starši in stari starši ne zaustavijo le pri razvajanju s sladkarijami, temveč stari starši – sicer s povsem dobrimi nameni – nenehno poskušajo poučiti starše, kako naj vzgajajo njihove vnuke. Zlasti če so starši mlajši oz. jim še ni uspelo izpeljati čustvene separacije in jih zato stari starši še vedno doživljajo kot ravnokar odrasle otroke, ki že imajo svoje otroke. »Kadar se to zgodi, pomeni, da starši svoje naloge v tem delu nismo uspešno opravili, čeprav smo se trudili po svojih najboljših močeh. Velikokrat so zato mladi starši slabše opremljeni, da bi željo o samostojnem odločanju znali na miren in ljubeč način sporočiti stari staršem. Na drugi strani pa so stari starši dostikrat še slabše opremljeni za to, da bi z zaupanjem zrl v odrasli svet svojih otrok in zato nadaljujejo s pretiranim nadzorom, ki ga izražajo v obliki skrbi ali kritiziranja. Žal se včasih zaradi slabe opremljenosti obeh strani konflikti iztečejo tako, da ena stran iz užaljenosti, prizadetosti ali besa

prekine stike,« je pojasnila Vidmarjeva, ki meni, da se za nadzorom/skrbjo/kritiziranjem starih staršev lahko skriva tudi izživljanje življenja starih staršev po izpraznitvi gnezda:

»Tu imajo babice, ki so vse življenje skrbele za druge, navadno več težav. Ni enostavno najti novega smisla bivanja, v katerem se človek počuti vrednega. Nekateri ga niso sposobni najti, nekateri pa ga tudi ne želijo iskati in tako s 'skrbjo' za odrasle otroke in vnuke nadaljujejo s stari, preživelim smislom. »Samo pomagati hočem!« je velikokrat slišati babice in dedke. Mladi starši, ki želijo dokončno odrasti, jim lahko pogumno odgovorijo: »Vem, hvala, ampak ne pomagaš mi in ne želim ter ne potrebujem takšne pomoči,« predlaga sogovornica. Seveda pa morajo mladi starši najprej pri sebi ugotoviti, kaj si pravzaprav želijo od starih staršev in česa ne. Pri tem pa se morajo zavedati, da stari starši vloga, ki so jim jo starši namenili, morda ne bodo želeli sprejeti. »Konflikt med potrebami staršev in željami starih staršev je lahko prvi korak pri vzpostavitvi zdravih medse-

bojnih odnosov med odraslimi osebami. Pri tem je treba poudariti, da pozna separacija za nobeno od strani ni enostavna. Za obe strani je najbolje, kar lahko storita, to, da se o svojih občutkih in željah ljubeče ter brez obtoževanj iskreno pogovarjata, da se ustvari nov, zrelejši odnos z jasno izraženimi pričakovanji,« dodaja Vidmarjeva.

Z lastnimi starši se je večinoma vendarle lažje pogovarjati o občutkih kot s partnerjevimi. Odnos tašča-snaha je zato velikokrat prežet z napetostmi, zamerami in skritimi čustvi. »Vir težav večinoma ni v snahi, ki je vstopila v že obstoječi odnos med mamom in sinom, ki je z njenim prihodom seveda dobil novo dimenzijo. Če je napetost med taščo in snaho velika, je mož/sin tisti, ki je v najtežjem položaju, a je obenem tudi ključ do rešitve, da se vzpostavijo korektni (ljubeči pač vedno niso možni) odnosi. Naloga moškega je, da svoji mami razloži, da je njegov odnos z ženo na prvem mestu, da pa to ne pomeni, da je kot mame nima več rad. Sinovi takšno postavitev stvari na pravo mesto pogosto težko izpeljejo, a drugače ne gre,« je prepričana Vidmarjeva.

Popraviti zamujeno

Če se starši in stari starši nenehno prerekajo, kako bi bilo treba vzgajati vnuke, jo najslabše odnesejo prav oni – vnuki. »Otroci se počutijo slabo v kateremkoli ognju, ki nastane med ljudmi, ki jih imajo radi. Najhujši je ogenj med starši, a tudi ogenj med starši in stari starši (zlasti če živijo v isti skupnosti) ni dosti manj neprijeten in otroku škodljiv. Sicer je za otroka težje, če stari starši kritizirajo starše kot obratno, saj so s starši bolj čustveno povezani ter jim za zdrav razvoj želijo in morajo zaupati. Toda tudi kritiziranje starih staršev otroku nekaj odvzame – posebnost odnosa, ki ga lahko ustvarita le babica in dedek. Najhujša posledica tega navzkrižnega ognja (ne glede na to, s katere strani prihaja ogenj) pa je otrokov občutek krivde za konflikte med odraslimi,« je prepričana Vidmarjeva, ki tako staršem kot stari staršem svetuje, da poskušajo biti čim bolj v stiku sami s sabo, saj bodo tako lažje vodili odnose tako z odraslimi kot otroki. Že sama želja po iskanju stika s seboj dostikrat blagodejno vpliva na odnose. »Res je, da smo stari starši kot starši marsikaj zamudili in bi zdaj to radi popravili pri vnukih. Toda naši